

Vladimir Šeks
TEMELJCI HRVATSKE DRŽAVNOSTI

Nakladnik
Golden marketing-Tehnička knjiga
Jurišićeva 10, Zagreb

Za nakladnika
Ana Maletić

Urednik
prof. dr. sc. Pavo Barišić

Recenzenti
prof. dr. sc. Željko Horvatić
prof. dr. sc. Vladimir Ljubanović

Copyright © 2005., Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb

Sva prava pridržana

ISBN 953-212-229-X

Vladimir Šeks

TEMELJCI HRVATSKE
DRŽAVNOSTI

Privedio

prof. dr. sc. Pavo Barišić

Golden marketing-Tehnička knjiga
Zagreb, 2005

SADRŽAJ

<i>Predgovor priređivača</i>	11
Proslov	33
I. USTAV	35
U federaciji se uvijek netko osjeća prevarenim	37
Teze za utvrđivanje platforme Predsjedništva Hrvatske za izradu novog Ustava	41
Prijedlog za donošenje Ustavnog zakona.	46
Hvala na zvijezdi	58
Točka na hrvatsku samobitnost	66
Iracionalni strah za zbunjivanje	70
Hrvatska – dio slobodnog svijeta	75
Čvrsto uz Tuđmana	80
O Ustavu kao jamstvu suverenosti	82
Ustav i pravo na samoopredjeljenje.	86
Donošenje Ustava Republike Hrvatske.	90
Ustav za Europsku zajednicu	93
Kako je nastao Ustav Republike Hrvatske	98
Trebali mijenjati Ustav Hrvatske?	107
Tomač, Letica i Kramarić nemaju pravo.	110
Važni državotvorni akti	112
Temeljna obilježja novoga hrvatskog sustava lokalne samouprave i uprave.	118
Ustroj pravosuđa.	130

II. DOMOVINSKI RAT	147
Prijedlog Zakona o unutarnjim poslovima	149
Pokušaj atentata na saborske časnike	152
Proglas građanima Osijeka, Istočne Hrvatske i Baranje	154
Povratak ratnika	155
Ratna priča I.	162
Ratna priča II.	171
Pregovarao bih i s crnim vragom	183
Očekujemo jasnu, brzu i javnu osudu agresora.	192
Spriječite pljačku nafte	194
Vratili se s pola puta	196
Isključivo civilni ciljevi	198
Zašto srpski zločini prolaze bez osude	200
Sa što manje žrtava do slobode.	202
Rat samo kao samoobrana	204
“Bio bih sretan da UNPROFOR ode”	206
Razoružite odmetničke bande!	210
UNPROFOR nije gospodar ni rata ni mira.	211
Puknut će veza Beograd – Knin!	213
Neprihvatljiva bilo kakva velika Srbija	215
Hrvatska ima tri mogućnosti	221
Godine 1995. dogodit će se krupne stvari	227
Hrvatska će silom slomiti otpor bude li još jednom pucano s okupiranih područja	236
Posljednji akordi oslobađanja Hrvatske.	242
<i>Olujom</i> je uspostavljena ravnoteža snaga na jugoistoku nove Europe	245
Vjerojatno je da ćemo Baranju i Istočnu Slavoniju riješiti političkim putem	253
Srbija mora platiti ratnu odštetu.	256
Rat pred vašim vratima	264
III. SUVERENOST	267
Ili konfederacija – ili razlaz.	269
Memorandum SANU-a iz Raškovićeve kuhinje.	275
Jugoslaviji treba drugo ime	283
Model za imperij.	286
Obrana suvereniteta Republike Hrvatske	290
Deklaracija o odricanju prava Narodnoj Skupštini Republike Srbije	293
Referendum je pokazao već poznato.	296
Sabor neće spavati.	300

Ustavna odluka o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske	303
O suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske.	305
Odluka o raskidu državno-pravnih sveza s republikama i pokrajinama koje su tvorile SFRJ.	308
Prekidanje sveza Sabora RH i Skupštine SFRJ.	310
Odgodu tolerira UNPROFOR?	311
U Hrvatskoj se može igrati.	313
UNPROFOR pasivan promatrač	316
UNPROFOR na granice prema "SRJ" i BiH.	318
Prešutni, ali stvarni embargo	321
Tuđi nemar – Hrvatskoj štete.	325
Odgovorni su nepoželjni.	328
Hrvatska je u vrlo delikatnoj situaciji.	329
UNPROFOR mora poštivati zakone RH.	335
Thornberry ne provodi politiku UN-a	337
Zatraženo da se smjesta razriješi general Baudot	343
Odlazak UNPROFOR-a ne znači rat.	344
Djelotvornost ili zbogom plavim kacigama.	346
Mandat Mirovnih snaga Ujedinjenih naroda na području Republike Hrvatske – UNPROFOR	348
Nikad kotari neće biti države	351
Danas potpisivanje sporazuma u Zagrebu i Kninu.	357
O UNPROFOR-ovoj sudbini odlučit će predsjednik Tuđman	359
Zbogom, UNPROFOR-u, tek sada počinje pravi posao.	364
Najteže ćemo vratiti Baranju i Istočnu Slavoniju!.	370
Mislimo ozbiljno i iskreno	374
Plan Z-4 nema budućnosti.	377
Hrvatska vlast je nedjeljiva!.	385
Hrvatska se izvukla iz ralja statusa quo	391
Dio IDS-a vodi Istru u konflikt s državom i Ustavom.	398
Hrvatska je najveća smetnja stvaranju balkanske federacije	405
Hrvatska više ne mora trpjeti	411
Kada ne možeš pobijediti – pridruži se pobjedniku	419
Hrvatska neće omekšati pod pritiscima	428
Hrvatska suverena demokratska država	435
 IV. PARLAMENTARNA DEMOKRACIJA	 441
Razlozi za demokratsku alternativu	443
Nakrivljen okvir za demokraciju.	448
Zašto se crkva ne bi smjela baviti politikom.	452

O Saboru kao parlamentu	456
O Strossmayeru i graditeljskoj baštini.	459
Pogledi Stjepana Radića	461
Hrvatskoj treba stabilan parlament.	468
Hrvatska u demokratskom krugu.	473
Ustaše štete Hrvatskoj	477
Hrvatsku još mora uzbuđivati Crljen	481
Hrvatska pravda ne gleda kroz prste.	487
Izbori će se održati u siječnju!.	492
Izbori za Županijski dom i oporba	498
Tko hoće vlast, mora čekati izbore.	503
Suptilna stega	509
Hrvatska oporba nema osobe od političkog formata	511
Nužan ozbiljniji nastup Slavonaca	521
Hrvati opravdano sumnjaju u sporazum o Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Srijemu!	526
Temeljna obilježja novog izbornog zakonodavstva	532
 V. LJUDSKA PRAVA	 543
Skrb za temeljna ljudska prava	545
U Hrvatskoj više neće biti političkih zatvorenika.	547
Prijedlog za donošenje Zakona o amnestiji s prijedlogom Zakona	554
Udio nacionalnih manjina u demokratizaciji	558
Uz prijedlog o osnivanju Saborskog odbora za ljudska prava	560
Etnička samobitnost Muslimana	562
Ulaznica za Europu	564
Deklaracije Sabora Republike Hrvatske o političkim procesima Alojziju Stepincu i Andriji Hebrangu	568
Odgovornost od vrha do dna	570
O oprostima od krivičnog progona	575
Uskoro prva pomilovanja	578
U povodu osnivanja HHO-a za ljudska prava	584
Nije bilo ni namjernog ni nenamjernog ubijanja civila.	588
Nema kolektivne krivice.	595
Jedino što Hrvati u BiH čine – brane se	600
Novinari bez cenzure	605
Kod vraćanja stanova najmanje problema.	611
Savjest i politika	616
Ljudska prava uvijek zajamčena	622

VI. STRANKA I IZBORI	627
Osnivačka skupština HDZ-a	629
Bauk nacionalnih partija	631
Što sam rekao u Australiji.	634
Jugoslavija je pred građanskim ratom!	638
Jugoslavija nema budućnosti.	648
Tuđman nema Judu	654
Nemamo mandat za kompromis	660
Tuđman je na mojoj strani	664
Sve ćemo raščistiti na saboru stranke!	671
Pobjeda središnje struje HDZ-a	679
Gromobran polemika	685
Ne sudite po stereotipima.	694
Uporište HDZ-a je u najširim slojevima hrvatskog naroda	700
Dio HDZ-a nije spoznao da Hrvatska počinje od Mure	704
Slavonija i politički jaka	711
Dobar izborni rezultat znači povjerenje u HDZ i njegove ljude	716
Svim snagama u stvaranju HDZ-a i suverene Republike Hrvatske	720
VII. KRIMINAL I PRETVORBA	725
Sezona (pravnog) lova na zločince i profitere	727
Hrvatska optužuje i kažnjava	732
Zašto sam pokrenuo istrage?	744
Podrivaju gospodarske temelje!	751
Ni u snu se nismo nadali tolikom kriminalu	755
Ni kampanja, niti lov na ljude!	758
Krivi su i nejasni zakoni.	764
Počinje utrka žandara i lopova	766
Lopovi trče posljednji krug.	773
Kriminal: dan znak opće opasnosti	779
U podzemlju vlada velika zabrinutost.	787
Moral gospodarstva i gospodarstvo morala.	793
Pretvorba društvenog vlasništva	800
Ilustracije	817
Kazalo.	825

Predgovor priređivača

Vrijeme stvaranja država zacijelo je herojsko doba povijesti i često je povezano s velikim i slavnim djelima koja traže dostojne izvršitelje. Ante Starčević u glasovitu ogledu o politici naziva ljude zaslužne za polaganje državnih temelja dostojnim štovanja. Zajedničko življenje od starine se smatra najznatnijom srećom pa se zato i djelatnost posvećena njezinu uzdržanju i poslovima općega dobra drži plemenitom i najvećom zaslugom. Očito je Starčević prema klasičnom uzoru uzdizao politiku na najviši pijedestal djelatnosti, nazivajući ju kraljicom svih znanosti i umijeća, majkom mudrosti, učiteljicom zakona, sponom, vezom, vrutkom sreće čovječje.

Međutim, s polaganjem temelja država i ‘zanat’ društva mogu biti skopčane gorke uspomene i neugodna sjećanja što politiku često stavlja u okružje pakla i nemorala. Machiavellija se navodi kao primjer onoga koji je u savjetima za uspješno djelovanje vladarima zanemario etičku stranu. Ni takvo stajalište očito ne umanjuje značenje i plemenitost državnštva. I sam je pisac *Vladara* s najvećim udivljenjem davao naputke onima koji su radili na političkom jedinstvu i izgradnji državnih temeljaca.

Naslovni izraz *temeljci državnosti* upotrijebljen je u ovoj knjizi prema metafori kojom se poslužio autor u Hrvatskom saboru 26. srpnja 1990. u izlaganju o izmjenama Ustava: “Od današnjeg dana imamo u našem Ustavu temelj za uspostavljanje odnosa sa svim drugim suverenim državama, na način da nas druge države imaju smatrati sebi ravnima”. Spletom okolnosti, životni put pojedinih osoba na osebujan se način ispreplete s utemeljenjem državne suverenosti. U ovom slučaju životni *akme*, zenit ili vrhunac stvaralaštva autora knjige, kako su to običavali slikovito ocrtavati drevni grčki životopisci, pao je u doba višestranačkoga otvaranja i udaranja temelja samostalne hrvatske države.

U tekstovima što su okupljeni u knjizi iz razdoblja 1990–1995. pokazuje se na nekoliko razboja koliko je stvaralački *eros* pisca ugrađen u temeljne državotvorne akte. On je jedan od autora hrvatskoga Božićnog Ustava. Vodio je Ustavnu komisiju za izradu Nacrta. Nastupao je govorima i izlaganjima u Saboru, branio temeljne ustavne odrednice pred javnošću u člancima i intervjuima. Njegov je poseban doprinos Domovinskom ratu, od neposrednoga koordiniranja obrambenih djelatnosti u dijelu Hrvatske najizloženijem agresiji do stalnoga pisanja prosvjeda i predstavaka međunarodnim tijelima. Zalagao se za obranu suverenosti Hrvatske i artikulirao ključne tekstove za državno osamostaljivanje, deklaracije o neovisnosti, a osobito protiv ograničavanja suverenosti od strane međunarodnih postrojba Unprofora.

Među najgorljivijim je pobornicima uvođenja višestranačja. Graditelj je institucija parlamentarne demokracije u Hrvatskoj. Posebice je zaokupljen skrbi o ljudskim pravima, čemu daje ne samo teoretski nego i konkretan praktični prinos. Po njemu se, primjerice, Zakon o amnestiji naziva *Šeksov zakon*, a zatvorenici u štrajku traže upravo da im se on obrati. Osnivanju i uspjehu Hrvatske demokratske zajednice posvetio je ponajviše svojega političkog žara i do danas ostaje najčvršći stožer identiteta stranke. Od osnivanja je potpredsjednik i idejni kreator stranačke strategije koji piše programe, interne okružnice i osmišljava izbore. Pokušao se suprotstaviti kriminalu u pretvorbi akcijom “Štibra” i sličnim potхватima, a analiza njegovih elaborata zacijelo ocrtava zašto je privatizacija društvenoga vlasništva postala najmračniji dio herojske sage o gradnji samostalne hrvatske države devedesetih godina 20. stoljeća.

1. Skica za portret pisca

Polazi li se od osvrta i komentara u javnim medijima, tada nije jednostavno orisati portret pisca knjige. Spektar opisnih metafora seže od svijetlih do mračnih nijansi, od velikoga pravnog stručnjaka i zahvalnoga sugovornika koji ne postavlja prethodne uvjete za razgovor s novinarima do izraza poput – okorjeli disident, prevratnik i revolucionar, pučist, pobornik i čelnik ratne opcije, radikal, tvrdi desničar, mračni urotnik, gromobran, jastreb, pravdaš uvijek spreman na prijepor i polemiku. Pri tome je slika u javnosti, kako je to donekle i razumljivo za političara iz prvih redova, premazivana raznovrsnim bojama iz mnogih majstorskih radionica. Ono što je doista neosporno, a što mu priznaju i njegovi suparnici i oporbenjaci, jest izrazita dosljednost u stavovima i velika pravna i poslovnička stručnost. U “Slobodnoj Dalmaciji” 11. siječnja 1995., Olga Ramljak potvrđuje kako ga oporba hvali kao predsjedavajućeg u Zastupničkom domu zbog dosljedne primjene saborskog Poslovnika.

Među najtoplije opise piščeva lika spada zacijelo uvodni tekst za razgovor u listu “Zatvorenik” objavljen u srpnju 1990. Označujući ga kao markantnu osobnost, sugovornik Mate Talijančić uspoređuje ga s Ocem Domovine i svrstava u niz velikana hrvatske povijesne pozornice: “Njegova brada, poput one dr. Ante Starčevića”

vića, zaista čovjeka podsjeća na čitavi niz boraca za Hrvatsku i slobodu Hrvata. Smiren i odmjeren u riječima, vrlo srdačno je pristao na razgovor za nezavisni list Hrvatskoga društva političkih zatvorenika ‘Zatvorenik’.”

Listajući stranice knjige, izlazi na vidjelo da je pisac u razdoblju stvaranja i učvršćivanja državnih institucija u žarištu bitnih političkih zbivanja. Medijski je često najtraženija osoba. U Hrvatskom saboru vodi tijela koja odlučuju o sudbinskim državnim aktima. Sudjeluje na brojnim sjednicama, sastancima i raspravama, ulazi u sučeljavanja i prihvaća dijaloge, prosuđuje primjedbe i prijedloge. Isto je tako i kao potpredsjednik Vlade, javni tužitelj ili predsjednik Kriznoga stožera uvijek na prvoj crti bojišnice, zadaje i prima udarce. Omiljena mu je prisprodoma vlastite uloge – *gromobran*.

Zanimljivo je uočiti kako Šeks u govorima, istupima i raspravama rabi jake retoričke sintagme i metafore, često vrlo duhovite i slikovite. U tom je pogledu utirao putove novoga rječnika i retoričkih pravila u hrvatskoj parlamentarnoj kulturi. Primjerice, u polemičkom odgovoru na izjave Slavena Letice o izradbi Ustava, ustvrdio je da on “konfabulira”. Obrazložio je Letičine netočne izjave kao rezultat povrijeđene taštine “ostavljene cure”, osobe kojoj je Predsjednik zahvalio na pružanju intelektualnih usluga. Pozivajući se na demokratsku kulturu govora, naglašuje da je prošlo vrijeme “utegnutoga” i frazerskog govorenja. Politika koju zagovara u novim uvjetima donosi novi vokabular. Bez povrede dostojanstva sugovornika odgovara polemično i, kako sam voli naglašavati, “jastrebovski” kad je potreban žešći odgovor.

Sažme li se Šeksov politički *credo* u javnim nastupima, tada se pokazuje da unatoč uvriježenim predodžbama, žestokoj parlamentarnoj retorici i temperamentu, on zapravo nije politički radikal. Izriječkom i sam odbija ultraradikalna stajališta. Na pitanje novinara Branka Tuđena kako se u podjeli na jastrebove i golubove unutar HDZ-a Šeksa svrstava među radikale, ogradio se od ekstremnih stajališta. Poručio je svim ultraradikalima neka se ne pozivaju na njegovo ime. Kad se pozornije čitaju njegovi tekstovi, tada iza temperamentne retoričke fraze na vidjelo izlaze njegova umjerena stajališta.

Ali je zacijelo etiketa jastreba u unutarstranačkim prestrojavanjima prevladala i ostala mjerodavna do danas. Unutar stranke pod tom je etiketom često bivao stavljan u drugi plan kad su se protežirale navodno liberalnije političke snage. U razgovoru za “Arenu”, 3. studenoga 1990., kazao je da se radi o stereotipnoj podjeli na jastrebove i golubove, prema kojoj su žešći branitelji programskih stajališta stranke poput njega označeni kao jastrebomi. No on svoju političku čvrstoću ne smatra radikalizmom nego ju obrazlaže osebnim temperamentom.

Od osnivanja HDZ-a pokušavalo se autora stigmatizirati kao svojevrsnog urotnika i tako ubaciti klicu razdora prema predsjedniku Tuđmanu. U raznim je fazama autor prisiljen demantirati objede, dokazujući da je “čvrsto uz Tuđmana”,

“Tuđman je na mojoj strani” ili da “Tuđman nema svoga Judu”. Primjerice, na vrhuncu aktivnosti oko izrade Nacrta Božićnoga Ustava u studenom 1990., zadarski “Fokus” konstruirao priču kako je, navodno, autor s jednom skupinom stranačkih prvaka namjeravao skinuti s vlasti predsjednika Tuđmana za vrijeme njegova boravka u Americi. Obrazloženje je da se, tobože, Šeks nalazi u posjedu dokaza o kupljenim izborima, te da se također razilazi u taktici smirivanja oružane pobune u Kninskoj krajini. Zato mora stalno demantirati dezinformacije, koje su uglavnom dobro smišljane u određenim političkim središtima i širene u javnosti. Autori spletkarskih scenarija očito su svjesni važnosti slabljenja političkoga utjecaja ustavnoga reformatora.

Slična je priča ponovljena u kolovozu 1991. kad je autoru pripisan “puč” u stranci. Prema konstruiranim teorijama, kao gubitnik u stranačkom sukobu poslan je na istočnu bojišnicu. Ne poričući žestinu pa i neodmjerenu tadašnjih sukoba unutar HDZ-a, koji su bili potencirani dramatičnom situacijom u kojoj se nalazila Hrvatska, autor tezu o svojoj navodnoj uroti i puču na čijem bi čelu on bio pripisuje onim snagama koje bi željele razbiti vrh stranke. Zanimljivo je da svaki put pokušaji raskola u stranci kreću od njega, njega se bira kao metaforu, kao personifikaciju opozicijske struje u HDZ-u prema predsjedniku Tuđmanu. Ali se neosnovanost priče potvrđuje budući da je ostao potpredsjednikom stranke i jedan od vodećih ljudi u vodstvu.

Šeks iznimno naglašuje važnost i delikatnost savjesti u politici. To je tema koju je i teorijski elaborirao u *Ogledima o slobodi savjesti*. Predstavljajući tu knjigu 1994., autor ovih redaka imao je prigodu pokazati značenje Šeksovih filozofskih razmatranja, nedvojbeno intrigantno štivo o promišljanju granica slobode i politike. U središtu je pojam savjesti kao unutarnji sudac koji čovjeka usmjeruje da sam prosuđuje o vlastitim postupcima. Poteškoće nastupaju poradi toga što pojedinac ne živi sam nego djeluje u odnosu prema drugim pojedincima i njihovim interesima, a cjelokupna se djelatnost naposljetku zrcali u zajedničkom nazivniku tradicionalnoga pojma općega dobra.

Govoreći o lukavstvu uma u povijesti, Georg Wilhelm Friedrich Hegel posebice je upozorio na ulogu velikih osobnosti koje se vođene vlastitim prosudbama i strastima stavljaju u službu viših ciljeva i općega dobra. Svjetski duh ostvaruje svoj napredak u povijesti služeći se djelovanjem istaknutih pojedinaca kao svojim oruđem. Pod tim se aspektom promatranja povijesti može sagledavati uloga i prinos autora u pojedinim tematskim cjelinama koje obrađuje ova knjiga.

Njegova snažna osobnost oblikuje političko zbivanje na političkoj pozornici, bez obzira na to gdje se nalazio. Prepoznatljiv je jednako u saborskom djelovanju kao i u izvršnoj vlasti ili pak državnom odvjetništvu. Takva osoba i s niže pozicije može često politički djelovati snažnije od prvaka. Primjerice, kada ga predsjednik Tuđman šalje za potpredsjednika u Sabor, tada on s toga mjesta faktično

ima zadaću uvesti reda u djelovanje Sabora. Isto tako i kao potpredsjednik Vlade uvijek je na prvoj crti zbivanja, od borbe za suverenost do aktivnosti protiv kriminala u pretvorbi.

2. Ustav

Predsjedništvo Republike Hrvatske imenovalo je u lipnju 1990. potpredsjednika Sabora Vladimira Šeksa predsjednikom Komisije za ustavna pitanja Sabora. Sastavljena od zastupnika različitih političkih stranaka, Komisija je izradila Teze za utvrđivanje platforme Predsjedništva Republike Hrvatske, o kojima je raspravljano na 8. sjednici Predsjedništva 11. srpnja 1990. U razgovoru s Duškom Šarin pisac je potvrdio vlastito autorstvo Teza u ustavno-političkom smislu.

Teze su bile idejna podloga izradi prijedloga ustavnih amandmana, a potom i Ustava Republike Hrvatske. Autor je u Tezama obrazložio potrebu da Republika Hrvatska dobije atribute državnosti te postane nositelj političke i gospodarske suverenosti. Time je postavljen temelj za uspostavljanje odnosa s drugim suverenim državama, začetak međunarodno-pravne subjektivnosti. Prihvaćeno je novo državno znakovlje – grb, zastava i himna. Promijenjene su odredbe društvenoga vlasništva i uvedeno privatno vlasništvo bez ograničenja. Napuštajući samoupravni sustav i socijalistički model vlasti, ustavnim su promjenama uvedene klasične političke ustanove predsjednika Republike, Vlade i ministarstava, kojima je Hrvatska ustrojena kao suverena država republikanskoga oblika. Posebice su obrađena temeljna prava i slobode čovjeka i građanina te oblici njihove zaštite.

Izabrani tekstovi u ovom poglavlju ocrtavaju ulogu koju je pri izradbi i donošenju ustavnih amandmana i Ustava imao autor. Uvršteno je 18 naslova, među kojima se nalazi četiri prijepisa izlaganja i rasprava u Hrvatskom saboru vezanih za usvajanje amandmana i promjene Ustava. Dio teksta time prvi put izlazi na svjetlost dana. Također se donose dva teksta objavljena kao predgovori zbirka zakonskih propisa. Deset naslova iz ovoga poglavlja odnosi se na autorove intervjue koje je davao hrvatskim i inozemnim novinama u povodu rasprava o Ustavu. Jedan je tekst uvršten u obliku intervjua u prilogu doktorske disertacije Duške Šarin *Ustav Republike Hrvatske iz 1990. Nastanak i temeljna obilježja*.

Bit rasprava o ustavnim amandmanima, koje su započele na saborskom zasjedanju 28. lipnja 1990., povezana je s pitanjem samostalnosti Hrvatske. Autor obrazlaže tezu da Hrvatska ima sve prirodne, gospodarske, demografske i društvene pretpostavke za državnu samostalnost. Upozorava na poteškoće u funkcioniranju federacije i opterećene odnose republičkoga i saveznog vrha vlasti. Zato se u nacrtima ustavnih amandmana suprotstavlja saveznim zakonima i zalaže za načelo samoorganiziranja Republike Hrvatske kao države, tražeći da Republika slobodno i samostalno uređuje sve odnose političkoga, gospodarskoga, državnoga i svakoga drugog ustroja vlasti. Zagovara potpunu slobodu političkoga orga-

niziranja, prema kojoj se svatko ima pravo baviti politikom, uključujući i vjerske zajednice.

Zanimljivo je, čitajući autorove stavove s određene vremenske razdaljine, primijetiti kako je u raspravi o ustroju vlasti na odluku za opredjeljenje kao uzor na francuski polupredsjednički sustav, bitnu ulogu imalo stajalište da predsjednik Republike treba steći klasične prerogative šefa države. U odgovoru na Tripalove prigovore što se državnom poglavaru daju velike ovlasti, autor na primjeru Francuske i SAD-a u sličnim povijesnim okolnostima dokazuje da je upravo takav sustav najbolji za očuvanje državnog jedinstva i gospodarskog razvoja.

Šeks je odluku o polupredsjedničkom ustroju državne vlasti izveo iz zaključaka Prvoga općeg sabora Hrvatske demokratske zajednice održanoga u veljači 1990. Podvrgavajući kritici tadašnji Ustav, upravo je on tom prigodom obrazložio stajalište HDZ-a za predstojeće izbore pod naslovom "Za novi hrvatski Ustav", iznoseći temeljna ustavno-pravna načela podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, s jednodomnim Saborom i izričito polupredsjedničkim sustavom. Stranački je sabor aklamacijom prihvatio opisani nacrt državnoga uređenja prema kojemu je predsjednik Republike državni poglavar biran na neposrednim izborima. Autoru je povjerena izrada Teza za novi hrvatski Ustav i on na tome intenzivno radi, osobito nakon prvoga kruga izbora, u hotelu "Dubrovnik" i na periferiji Zagreba.

Pripremajući Ustav, autor je u Saboru poduzimao određene zakonodavne korake u sprječavanju tzv. "srpske krajine", ukidajući zajednice općina na teritoriju Republike Hrvatske. Ispravak amandmana gradio je koncepciju nove lokalne samouprave, koja isključuje mogućnost osnivanja bilo kakvih zajednica općina. To je bio snažan ustavni argument protiv stvaranja "srpske države" u Hrvatskoj, ali poslije isto tako i oblik sprječavanja drugih autonomija u Istri ili Dalmaciji, na kojima su se zasnivali određeni politički pokreti.

Na čelu Ustavne komisije sudjelovao je u pripremi teksta Ustavnoga zakona za provedbu ustavnih amandmana koji je stupio na snagu 26. srpnja 1990. Potom je vodio Radnu skupinu Ustavne komisije Sabora koja je od 1. do 15. kolovoza 1990. u Haludovu na otoku Krku izradila prvi Nacrt Ustava Republike Hrvatske.

Autor je aktivan ne samo u saborskoj raspravi nego i u političkom djelovanju, gdje se ističe naglašenim zalaganjem za smirivanje uzavrelih strasti. Nastoji otклонiti iracionalni strah kojim su se raspirivale političke strasti srpske manjine u Hrvatskoj. Izrijeком tvrdi da je najbolji recept za smirivanje dnevno reagirati mirno i staloženo, uporno i strpljivo.

Politička borba za ustavne amandmane i Ustav Republike Hrvatske u bitnome se svodi na stožerno pitanje suverenosti. Slijedeći osnovne smjernice Predsjedništva Republike i Sabora, Šeks je kao predsjednik saborske Ustavne komisije bio

Vladimir Šeks
TEMELJCI HRVATSKE DRŽAVNOSTI

Nakladnik

Golden marketing-Tehnička knjiga
Zagreb, Jurišićeva 10
tel.: 01/4810-819, 4810-820, faks: 01/4810-821
e-mail: gmtk@gmtk.net
www.gmtk.net

Izvršni urednik

Ilija Ranić

Lektorica

Alka Zdjelar-Paunović

Dizajn i likovno rješenje korica

Luka Gusić

Grafički urednik

Nenad B. Kunštek

Tisak i uvez

Grafomark, Zagreb

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica – Zagreb

UDK 323(497.5)"199"
32-05 Šeks, V.

ŠEKS, Vladimir

Temeljci hrvatske državnosti / Vladimir
Šeks ; priredio Pavo Barišić. – Zagreb :
Golden marketing-Tehnička knjiga, 2005.

Kazalo.

ISBN 953-212-229-X

I. Šeks, Vladimir -- Političko djelovanje
II. Domovinski rat -- Političke okolnosti
III. Hrvatska -- Politička zbivanja -- 1990.-
2000. IV. Hrvatska -- Državna samostalnost
450418061